

پژوهشکده شورای نگهبان

نظرات استدلالی شورای نگهبان

عنوان

لایحه اصلاح قوانین تنظیم جمعیت و خانواده

شماره مسلسل: ۱۳۹۴۰۱۰۶

تاریخ: ۱۳۹۴/۵/۳۱

شناسنامه

عنوان:

نظرات استدلالی شورای نگهبان

لایحه اصلاح قوانین تنظیم جمعیت و خانواده

استخراج، تنقیح و تدوین:

محمدحسن باقری

بازبینی و نظارت علمی:

مصطفی مسعودیان

گروه تدوین نظرات و مبانی آراء شورای نگهبان

شماره مسلسل: ۱۳۹۴۰۱۰۶

تاریخ انتشار: ۱۳۹۴/۵/۳۱

پژوهشکده شورای نگهبان

فهرست مطالب

۲	مقدمه
۳	لایحه اصلاح قوانین تنظیم جمعیت و خانواده
۳	مرحله اول
۴	نظر (مرحله اول) شورای نگهبان
۵	مرحله دوم
۶	نظر (نهایی) شورای نگهبان

مقدمه

بر اساس اصل (۹۴) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، کلیه مصوبات مجلس شورای اسلامی به وسیله شورای نگهبان از نظر انطباق با موازین اسلام و قانون اساسی مورد بررسی قرار می‌گیرد و در صورت مغایرت برای تجدیدنظر به مجلس بازگردانده می‌شود. همچنین به موجب اصل (۸۵) قانون اساسی مجلس شورای اسلامی می‌تواند تصویب اساسنامه‌های دولتی را به دولت واگذار کند که در این صورت اساسنامه‌های مصوب دولت می‌بایست به لحاظ انطباق با شرع و قانون اساسی به تأیید شورای نگهبان برسند. علاوه بر این به موجب اصل (۴) قانون اساسی، کلیه قوانین و مقررات مدنی، جزایی، مالی، اقتصادی، اداری، فرهنگی، نظامی، سیاسی و غیر این‌ها باید بر اساس موازین اسلامی باشد. این اصل بر اطلاق یا عموم همه اصول قانون اساسی و قوانین و مقررات دیگر حاکم است و تشخیص این امر بر عهده فقهای شورای نگهبان است. تفسیر قانون اساسی نیز به موجب اصل (۹۸) قانون اساسی بر عهده شورای نگهبان قرار گرفته است.

در راستای اجرای این اصول، کلیه مصوبات مجلس، اساسنامه‌های دولتی و استفساریه‌ها در جلسات شورای نگهبان مورد بررسی فقهی و حقوقی قرار گرفته و نظر نهایی شورا ابلاغ می‌گردد. با عنایت به تأکیدات رهبر معظم انقلاب اسلامی مبنی بر ضرورت اعلام مبانی و استدلالات شورای نگهبان، گروه تدوین پژوهشکده شورای نگهبان، با همکاری اداره تدوین دفتر امور حقوقی شورای نگهبان، اقدام به استخراج استدلالات و مبانی نظری آراء این شورا نموده است. کارشناسان این پژوهشکده، با مطالعه دقیق متن مذاکرات شورای نگهبان - که از سوی معاونت اجرایی ضبط و پیاده‌سازی می‌شود - استدلالات و ظرایف مورد نظر اعضاء را استخراج نموده و با حفظ اصالت، آن‌ها را در قالب یک متن علمی به جامعه حقوقی کشور ارائه می‌نمایند. یقیناً انتشار مبانی اظهارنظرهای شورای نگهبان، موجب آشنایی هرچه بیشتر جامعه علمی و نهادهای تقنینی و اجرایی کشور با فعالیت‌های این شورای حساس و تأثیرگذار شده و همچنین می‌تواند به عنوان متون درسی و پژوهشی در محافل دانشگاهی و حوزوی مورد استفاده قرار گیرد.

لایحه اصلاح قوانین تنظیم جمعیت و خانواده

مرحله اول

تاریخ مصوبه مجلس شورای اسلامی: ۱۳۹۱/۱۲/۲

تاریخ بررسی در شورای نگهبان: ۱۳۹۱/۱۲/۹

ماده واحده- از تاریخ لازم الاجراء شدن این قانون کلیه محدودیت‌های مقرر در قانون تنظیم خانواده و جمعیت مصوب ۱۳۷۲/۲/۲۶ و اصلاحات آن و سایر قوانین که بر اساس تعداد فرزند برای والدین شاغل یا فرزندان آنان ایجاد شده است، لغو می‌شود.

تبصره ۱- دولت می‌تواند هر پنج سال یک بار، با توجه به نتایج سرشماری‌های عمومی نفوس، ترکیب جمعیتی و شاخص‌های سیاسی، امنیتی، اقتصادی و اجتماعی در چهارچوب سیاست‌های کلی نظام و با رعایت شاخص‌های مندرج در قوانین برنامه پنج‌ساله با ارائه لایحه به مجلس شورای اسلامی نسبت به برقراری امتیازات یا ایجاد محدودیت‌ها بر اساس تعداد فرزندان اقدام کند.

تبصره ۲- مرخصی زایمان مادران به نه ماه افزایش می‌یابد و همسر آنان نیز از دو هفته مرخصی اجباری (تشویقی) برخوردار می‌شوند.

این قانون به مادرانی که سن فرزند آنان به نه ماهگی نرسیده است، تسری می‌یابد و مادر می‌تواند تا سن نه ماهگی نوزاد از مرخصی زایمان استفاده کند.

الف- دیدگاه مغایرت

- تبصره (۲) این مصوبه که وفق آن، دولت مکلف به افزایش مرخصی زایمان مادران به نه ماه شده است، از ابتدا جزء لایحه دولت نبوده و مجلس آن را به لایحه اضافه کرده است. از این رو، با توجه به اینکه اجرای این تبصره، هزینه‌ی مالی زیادی را به دولت تحمیل می‌کند که طریق تأمین این هزینه در این مصوبه مشخص نشده است، این تبصره، مغایر با اصل ۷۵ قانون اساسی است؛ زیرا به موجب این اصل،

پیشنهادها و اصلاحاتی که نمایندگان در خصوص لوایح قانونی عنوان می‌کنند، چنانچه منجر به افزایش هزینه عمومی شود، تنها در صورتی قابل طرح در مجلس است که در آن، طریق تأمین هزینه‌ی جدید مشخص شده باشد.

ب- تصمیم شورا

- تبصره (۲) ماده واحده از آنجا که به افزایش هزینه عمومی می‌انجامد و طریق تأمین آن نیز معلوم نشده است، مغایر اصل ۷۵ قانون اساسی شناخته شد.

نظر (مرحله اول) شورای نگهبان^(۱)

تبصره (۲) ماده واحده از آنجا که به افزایش هزینه عمومی می‌انجامد و طریق تأمین آن نیز معلوم نشده است، مغایر اصل ۷۵ قانون اساسی شناخته شد.

۱. مندرج در نامه‌ی شماره ۴۹۶۴۵/۳۰/۹۱ مورخ ۱۳۹۱/۱۲/۱۶ شورای نگهبان، خطاب به رئیس مجلس شورای اسلامی.

مرحله دوم

تاریخ مصوبه مجلس شورای اسلامی: ۱۳۹۲/۳/۲۰

تاریخ بررسی در شورای نگهبان: ۱۳۹۲/۳/۲۹

ماده واحده- از تاریخ لازم الاجراء شدن این قانون کلیه محدودیت‌های مقرر در قانون تنظیم خانواده و جمعیت مصوب ۱۳۷۲/۲/۲۶ و اصلاحات آن و سایر قوانین که بر اساس تعداد فرزند برای والدین شاغل یا فرزندان آنان ایجاد شده است، لغو می‌شود.

تبصره ۱- دولت می‌تواند هر پنج سال یک بار، با توجه به نتایج سرشماری‌های عمومی نفوس، ترکیب جمعیتی و شاخص‌های سیاسی، امنیتی، اقتصادی و اجتماعی در چهارچوب سیاست‌های کلی نظام و با رعایت شاخص‌های مندرج در قوانین برنامه پنج‌ساله با ارائه لایحه به مجلس شورای اسلامی نسبت به برقراری امتیازات یا ایجاد محدودیت‌ها بر اساس تعداد فرزندان اقدام کند.

تبصره ۲- به دولت اجازه داده می‌شود مرخصی زایمان مادران را به نه ماه افزایش دهد و همسر آنان نیز از دو هفته مرخصی اجباری (تشویقی) برخوردار شوند.

این قانون به مادرانی که سن فرزند آنان به نه ماهگی نرسیده است، تسری می‌یابد و مادر می‌تواند تا سن نه ماهگی نوزاد از مرخصی زایمان استفاده کند.

الف- دیدگاه عدم مغایرت

- با عنایت به اضافه شدن عبارت «به دولت اجازه داده می‌شود» به صدر تبصره (۲) این ماده واحده، ایراد قبلی شورا مبنی بر مغایرت مفاد این تبصره با اصل ۷۵ قانون اساسی برطرف شده است؛ زیرا با اضافه شدن این عبارت، دولت تکلیفی به افزایش مرخصی زایمان مادران شاغل ندارد، بلکه مختار است تنها در صورتی که توان تأمین هزینه‌های ناشی از افزایش مرخصی این مادران را دارد نسبت به این امر اقدام کند. بدیهی است در صورتی که از نظر دولت، اجرای این تبصره بار مالی زیادی را ایجاد

کند که نتواند آن هزینه را تأمین کند، الزامی به اجرای این تبصره ندارد. لذا با تبدیل «تکلیف» به «تجویز» در تبصره (۲)، مفاد این تبصره که پیشنهاد اصلاحی نمایندگان مجلس به لایحه دولت بوده است، مغایرتی با قانون اساسی نخواهد داشت.

ب- تصمیم شورا

- تبصره (۲) اصلاحی، مغایرتی با موازین شرع و قانون اساسی ندارد.

نظر (نهایی) شورای نگهبان^(۱)

مصوبه مجلس در خصوص لایحه اصلاح قوانین تنظیم جمعیت و خانواده، با توجه به اصلاحات به عمل آمده، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

۱. مندرج در نامه‌ی شماره ۹۲/۳۰/۵۱۰۴۱ مورخ ۱۳۹۲/۳/۲۹ شورای نگهبان، خطاب به رئیس مجلس شورای اسلامی.

امام خمینی (ره):

وازشورای محترم نگهبان می خواهم و توصیه می کنم، چه در نسل حاضر و
چه در نسل های آینده که با کمال دقت و قدرت و طایف اسلامی و ملی خود
را ایا فو تحت تاثیر بیچ قدرتی واقع شوند و از قوانین مخالف با شرع مطرو
قانون اساسی بدون بیچ ملاحظه ای جلو گیری نمایند.

(صحیفه امام ج ۲۱، ص ۴۲۲)

بزهشگده شورای نگهبان

آدرس: تهران، خیابان شهید سپهبد قرنی،
کوچه شهید دهقانی نیا (خسرو سابق)، پلاک ۱۲
صندوق پستی: ۱۴۶۳ - ۱۳۱۴۵
تلفکس: ۰۲۱ - ۸۸۳۲۵۰۴۵
info@shora-rc.ir
www.shora-rc.ir